

ADRIAAN DE HERDER DOOR DR. W. P. C. KNUTTEL.

De tweede helft der zeventiende eeuw is rijk geweest aan eigenaardige persoonlijkheden op kerkelijk gebied. Men was in het tijdvak der „Reformateurs”, droomers en dweepers, die in menig opzicht van het gewone pad afdwaalden. Vooral Amsterdam, de Eleutheropolis, oefende grooten invloed op deze radicalen uit. Doch niet Amsterdam alleen. Nemen wij als voorbeeld het jaar 1674. Zoowel in de notulen van den kerkeraad te Rotterdam als in die van de classis van Schieland vindt men in dit jaar herhaaldelijk geklaagd over Koelman, Van Someren en De Herder. De eerste, Jacobus Koelman, de afgezette predikant van Sluis, de bestrijder der formulieren en feestdagen, is bekend genoeg. Van de twee overigen kan niet hetzelfde gezegd worden. Everard van Someren, de chiliast, was schoolmeester en proponent te Rotterdam. Op 28 Januari 1674 heeft hij daar een preek gehouden over de vijfde monarchie of het rijk der heiligen, die groote onrust verwekte en hem in strijd met den kerkeraad bracht¹⁾. Daar heeft hij excuus moeten vragen, al werd zijn proces ook nog een tijd lang voortgezet, tot wij eindelijk vernemen, dat hij zich bij het „Volck van den Standaert” gevoegd had, dat wil zeggen, dat hij zich aangesloten had bij Johannes Rothe, den mystieken dweeper en half krankzinnigen profeet, die te Amsterdam den Standaard des Heeren opgericht had, waarom de geloovigen zich moesten scharen om te trekken naar het Noorden tot stichting van de vijfde monarchie.

Nog minder is er bekend van Adriaan de Herder, die gedurende eenige jaren predikant te Bleiswijk geweest is. Wel wordt zijn naam een enkele maal genoemd in de werken van IJpey en Dermout, W. à Brakel, Jac. Koelman, J. R. Callenbach, maar heel veel verder brengt ons dat niet. Ambachtsheeren van Bleiswijk waren de burgemeesters van Rotterdam, wat de plaatsing van dit opstel in het Rotterdamsche Jaarboekje wettigt.

Van De Herders lotgevallen weten wij maar zeer weinig. Hij was geboren te Rotterdam²⁾ en werd 29 September 1659 inge-

1) Zie het begin van mijn opstel over Johannes Rothe in den *Nederl. Spectator*, 1895, blz. 150.

2) Waarschijnlijk gedoopt 9 Januari 1639 als: Aryen, zoon van Dirk Jacobse en Maertje Ariens.